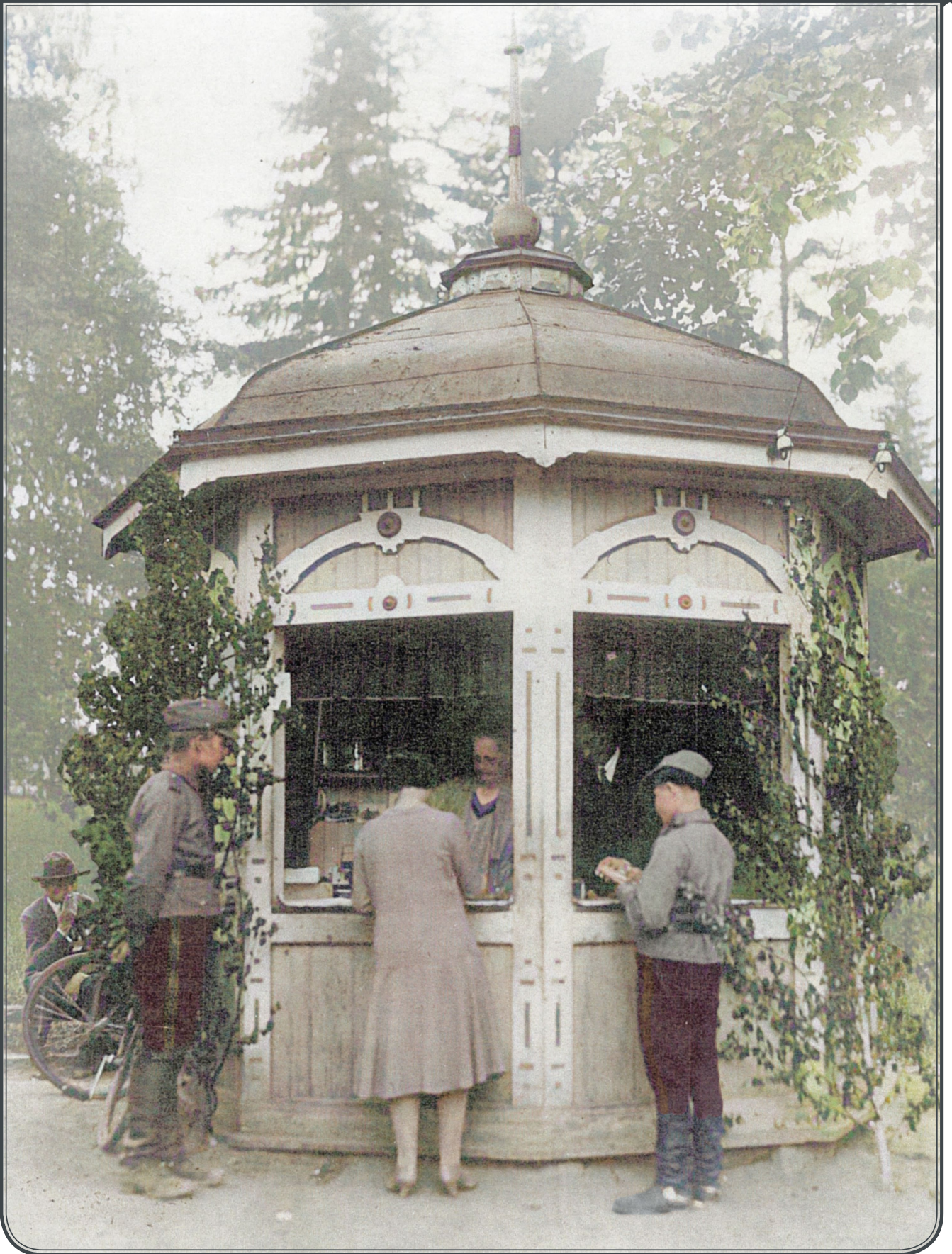

Pusupuiston kioski

Laana Kiero, Etelä-Karjalan museo

Kannen kuva:

Vanhan puiston eli Pusupuiston kioski avoinna juhannuspäivänä 24.6.1930. Pitäjät Ida ja Emil Porali myymässä, asiakkaana ratsuväensotilas, juhannuskoivut koristeena. Tuntematon kuvaaja. Kuva väritetty.

Taitto: Tuomas Nokelainen

www.lappeenranta.fi/museot

<https://lappeenrannanmuseot.finna.fi>

  lappeenrannanmuseot

Lappeenrannan museot, 2020

Kuva: Natalja Zeleznjakova, 2020.

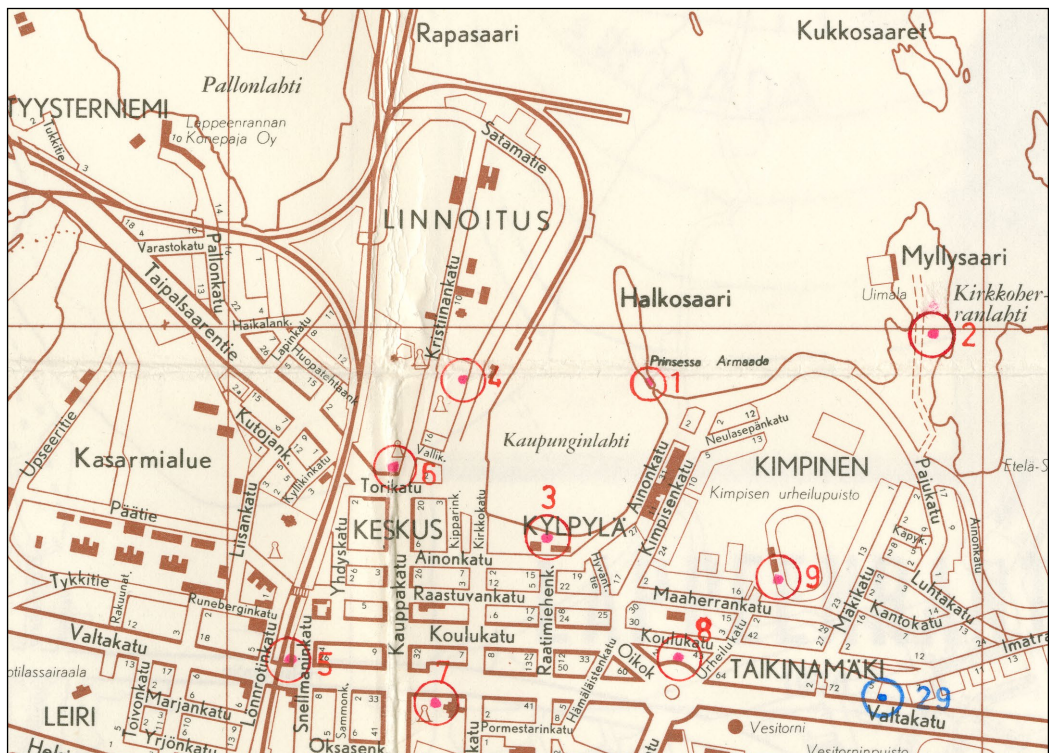
Lohdanto

Lappeenrannan Pusupuiston kaakkoiskulmassa sijaitsee yksi osa kaupungin rakennettua kulttuuriperintöä: Pusupuiston kiosk. Alun perin nimeltään Vanhan puiston kioskissa on ollut monenmoista toimintaa, alkaen vesimyymälästä päätyen paikallisen kahvipaahtimon kesäkahvilaan. Kioskin sijainti monen matkailukohteen risteyspaikassa ja rakennuksen aktiivinen käyttö sekä huolto ovat varmasti vaikuttaneet pienen ja vanhan rakennuksen säilymiseen toimintakuntoisena ja alkuperäisellä rakennuspaikallaan katoavan kioskikulttuurin aikana ja kaupungin vanhaa rakennuskantaa uudistettaessa.

Kioskit ovat olleet kohtaamispaikkoja, maanmerkkejä sekä omanlaisensa kaupankäynnin muoto. Kauppaa käytiin rajatulla tuotevalikoimalla asioimalla pienen ikkunaluukun kautta. Tuotteet maksettiin käteisellä, koska pankkikortteja ei tuolloin vielä ollut. Kioskit olivat monesti avoinna, silloinkin kun kaupat olivat suljettuina ilta-aikaan tai viikonloppuisin. Kioskeja on usein rakennettu kaupungin muun rakennuskannan tyyliin sopiviksi ja joskus keveät rakennelmat ovat olleet myös siirrettäviä.

Pusupuiston kioskikioski museossa ja arkistoissa

Pusupuiston kioskin historiaan liittyviä aineistoja on löytynyt melko vähän kioskin pitkästä iästä huolimatta. Kioski ei juuri näy kaupunki- tai ilmakuvissakaan, joissa rakennus jää puuston peittoon. Myöskään Vanhan puiston piirustuksiin kioskirakennusta ei ole piirretty. Arvailtu on, että kioskin olisi suunnitellut Lappeenrannan varuskunta-alueen rakennusten suunnittelija. Todisteita tästä ei ole kuitenkaan löytynyt. Aineistojen löytämisen vaikeus kertoo mahdollisesta kioskikulttuurin vaatimattomasta arvostuksesta. Kioskien kulta-ajalla ei ehkä ole osattu ajatella, että tämä kaupankäynnin muoto on joskus kadonnut lähes täysin ja olisi siten hyvä dokumentoida jälkipolville. Vaatimattomista rakennusmateriaaleista rakennettuja ja joskus jopa siirrettäviä pikkumyymälöitä oli ennen lähes joka kylässä jopa useita. Nykypäivän ketjukioskit ovat pikemminkin pieniä sekatavarakauppojen, postin ja grillin yhdistelmiä, mihin alkuperäinen kioskin määritelmä ei enää sovi. Yksityishenkilön omistama, perinteisiä kioskituotteita tarjoava pikkukioski on jo harvinaisuus koko valtakunnan alueella, näin myös Lappeenrannassa.

*Yksityiskohta kartasta vuodelta 1970, johon on merkitty Lappeenrannan kioskit.
Rajauksessa keskusta-alueen kioskeja: 1. Halkosaaren kioski, 2. Myllysaaren kioski,
3. Kylpylaitoksen kioski, 4. Satamakioski, 5. Suninpuiston kioski, **6. Pusupuiston kioski**,
7. Keskuspuiston kioski, 8. Vapaudenaukion kioski, 9. Kimpisen urheilukentän kioski.
Kartta: Lappeenrannan kaupunginarkisto.*

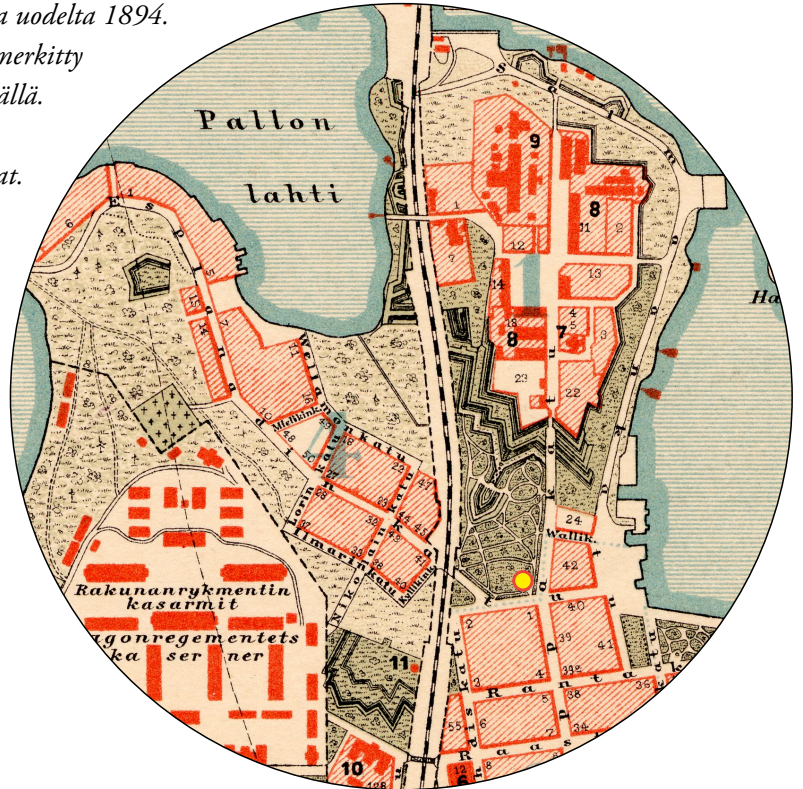
Osakuva kartasta uodelta 1894.

Kioskin sijainti merkitty

keltaisella ympyrällä.

Etelä-Karjalan

museon kokoelmat.

Pusupuiston kioskin sijainti

Pusupuiston kioski sijaitsee 1854 perustetussa puistossa, joka oli alun perin nimeltään Vanha puisto. Puistoa alettiin kutsua Pusupuistoksi varusmiesten tapaillessa heilojaan puistossa. Nimi ”Pusupuisto” on vakiintunut puiston nimeksi ja nimeä käytetään myös erilaisissa painotuotteissa, mm. Lappeenrannan kaupungin opaskartoissa. Puistossa sijaitseva kioski on piirretty myös Lappeenrannan Linnoitusta ja Satama-alueita esitteleviin matkailukarttoihin.

Pusupuisto kioskeineen sijaitsee monen tärkeän matkailukohteen risteyksessä, joten kioskin ohi kulkee runsain määrin ihmisiä. Kävelymatkan päässä sijaitsee erityisesti kesäisin virkeä Lappeenrannan satama ja Satamatori nähtävyyksineen, kahviloineen ja ravintoloineen, Lappeenrannan linnoitus museoineen, Hotelli Patria, Lappeenrannan Kasino ja kylpylä sekä kaupungin keskusta. Pusupuistossa, Kasinon puistossa ja Satamatorilla järjestetään monenlaisia tapahtumia; mm. perhepäiviä, markkinoita, konsertteja sekä puistojumppaa. Pusupuistossa sijaitsevalla, vuonna 2018 kunnostetulla, Otto-Ivar Meurmanin suunnittelema soittolavalla järjestetään perinteikkäästi jo vapusta alkaen tapahtumia. Myös kesäteatteri on kioskin ohi johtavan tien varrella Linnoituksessa. Kaupunkijunan pysäkki ja aikataulu ovat kioskillä, kioskin edessä on hyvä paikoitusalue. Kioskin viereen on sijoitettu Lappeenrannan opaskartta sekä useana kesä kautena erillinen jäätelökioski.

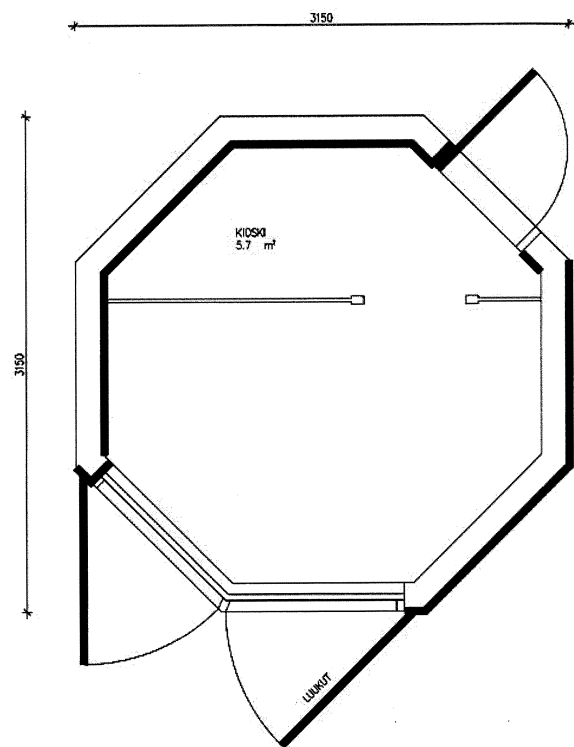
Kioskirakennus

Pusupuiston kioskirakennus on tyypillinen esimerkki 1890-luvun kioskiarkkitehtuurista. 1890 -luvulla kioskeja suunnitteli yleensä kuuluisat arkkitehdit kaupunkikuvaan sopiviksi. Kioskit sijoitettiin usein puistoihin niin, että sisäänkäynti avautui jalkakäytävälle. Myös Vanhan puiston vesimyllyn luvanhakijalle annettiin ohjeistus kioskin sijoittamiselle edellä mainitulla tavalla. Kattojen muotoilua pidettiin tärkeänä ja huipulla oli usein neulamainen koriste. Rakennusten eri osia (sokkeli-, seinä- ja katto-osia) korostettiin maalaamalla ne eri värein muotoa korostaen. Pusupuiston kioskin alkuperäisiä piirustuksia ei ole onnistuttu löytämään, joten rakennuksen suunnittelijasta ei ole tietoa. Kaupungin arkistosta säilytettävissä maistraatin pöytäkirjoissakaan kioskirakennuksen suunnittelijaa ja rakentajaa ei mainita, piirustukset mainitaan kyllä palautuvaksi rakennusluvan hakijalle.

Kuva: Jaana Kiero, 2020.

Kioskin pohjapiirros. Lappeenrannan tilakeskus, 2015.

*Postikortti kaupungipuistosta 1900-luvun alusta. Tuntematon kuvaaja.
Etelä-Karjalan museon kokoelmat.*

Pusupuiston kioskki on pieni, kahdeksankulmainen, keltainen puurakennus, pikkuruutuisine ikkunoineen. Koristelaudat ovat valkoiset ja katto on mustaa peltiä. Ikkunoita on kolme ja niissä on yhdeksän ruutua. Kioskissa on suljettavat ikkunaluukut. Seinien yläosassa on kaarevat koristelaudoitukset ja pystylaudoituksissa on vinoneliönmuotoiset leikkaukset. Seinien alaosissa on paikat myös lipuille. Kioskin pinta-ala on 5,7 neliötä. Mustalla, kupolimaisella katolla on neulamainen koriste, jossa on kyltti, mihin on merkitty vuosiluku 1893. Kioskin seinän yläosassa on kirjoitus: KIOSKI WANHA PUISTO. Ulkoseiniin on kautta aikojen kiinnitetty erilaisia ilmoituksia kaupungin tapahtumista sekä tuotemainoksia.

Kioskirakennus näyttäisi säilyttäneen nykyisen ulkomuotonsa ja värityksensä ainakin 1930-luvulta saakka. Museon kuva-arkistosta löytyy postikortti kaupungin puistosta noin 1900-1910 -luvulta, jossa huvimajamainen rakennus hämöttää puiden siimeksessä. Rakennuksen katto on erilainen kuin nykyisessä kioskissa ja väritys on erilainen, koristelaudat ovat tummat ja ikkunat ovat kaarevat. Rakennuksen muoto on muutoin sama kuin nykyisessä eli kahdeksankulmainen lieriö. Epävarmaa on kuitenkin se, onko kuvassa oleva rakennus otettu Vanhassa puistossa ja onko rakennus todella Vanhan puiston kioskki.

Kuva: Jaana Kiero, 2014.

Kuva: Natalja Zeleznjakova, 2020.

2010-luvulla Pusukioskin ollessa avoinna, myyjä on fyysisesti useimmiten viereisessä jäätelökioskissa, koska kioskissa ei ole tilaa kassakoneelle, eikä myöskään sosiaalitilaa. Kioskin toimiessa kahvikioskina, käytössä oli korttikone. Kauniilla säällä myyjän saattaa nähdä istumassa kioskin ulkopuolella olevan pöytäryhmän äärellä. Sosiaalilat sijaitsevat tien toisella puolella olevassa Hotelli Patriassa vielä nykypäivänäkin ja työvuorot ovat lyhyitä. Kioskissa on juokseva vesi vesialtaineen; vettä on jaettu janoisille ihmisille sekä puistossa ulkoileville koirille.

Kioskin sisätiloissa on kattoon asti rakennetut hyllyt ja kioskin toimiessa Maailman pienimpänä vaatekauppana, osa tuotteista roikkui vaatepuilla. Sovitusta varten kioskissa oli verholla suojattu sovitustila. Sovitustilassa oli kokovartalopeili, jota kiersi valot. Myös kioskin ulkopuolella oli vaatekaupan toiminta-aikaan vaaterekki, missä oli esillä t-paitoja, shortseja sekä uima-asuja. Kahvikioskin aikaan hyllyillä oli Pusupuisto-kahvipusseja.

Kuva: Etelä-Karjalan museon kokoelmat.

Mitä saisi olla?

Pusupuiston kioskissa on vuosien saatossa myyty perinteisiä kioskituotteita: makeisia, savukkeita, lehtiä, Veikkauksen pelejä sekä virvoitusjuomia. Siinä on myyty myös kahvia ja leivonnaisia ja kesäteatterin sekä festivaalien pääsylippuja. Kioski on toiminut myös matkailutoimiston infopisteenä. Viimeisimpänä on valikoimissa ollut merkkivaatteita ja paikallisten toimijoitten Lappeenranta -aiheisia tuotteita tekstiileistä kahviin ja sinappiin. Kesällä 2020 kioski toimi kahvipaahtimo Lehmus Roasteryn kesäkahvilana. Kioskista myytiin kahvin kanssa banaanikakkua nautittavaksi.

Kuvat: Fanni Hedman, 2020.

*Anna Anttonen, 1897.
Kuva: Oskaria Sarén.
Etelä-Karjalan museon
kokoelmat.*

Nuohoojamestari Anttosen vesimyymä

Alun perin kioskia rakennutettiin Vanhaan puistoon vesimyymäksi nuohoojamestarin vaimon, Anna Anttosen toimesta. Kioskin katolla oleva kyltti kertoo alkuperäisen vesimyymän rakennusvuoden, 1893. Puisto on tuolloin ollut osittain kasvimaana, eikä Lappeenrannan linnoituksen alue ole ollut vielä matkailukohde, sen sijaan Linnoituksessa on ollut työpaikkoja, vankila sekä asuntoja.

Nuohoojamestarin vaimo on maistraatin supliikkidiaarin eli hakemuspöytäkirjan mukaan hakenut lupaa saada

”kesäryytmaassa kesäaikana myydä limonaadia, setteriä ja soodavettä”

”Rouva A. Anttoselle

Teidän anomukseenne saada rakentaa kaupungipuistoon vastapäätä Uutta hotellia tässä takaisin palaavan piirustuksen mukainen vesimyymä ovat kaupunginvaltuusmiehet myöntäneet. Paikasta saatte lähemmin sopia kamreeri Roosin kanssa.

J. Pelkonen” (Maistraatin supliikkidiaari, ar:4, kohta 51, 22.3.1893)

”Kuultiin Rahatoimikamarin lausunto Rouva Anttosen vesimyymästä ja päätettiin, että Anttonen saapi itse kaupunginsihteerin keralla valita paikan myymälänsä Uutta hotellia vastapäätä olevasta kaupungin puistosta, jonka kuitenkin tulee olla käytävän vieressä.” (Kaupunginvaltuuston kokouspöytäkirja, kohta 3, 18.5.1893)

Kuva: Etelä-Karjalan museon kokoelmat.

Hotelli Patria, silloiselta nimeltään Uusi hotelli, on ollut jo samalla paikalla kuin nykyisinkin, kioskia vastapäätä kaupungin suuntaan, tien toisella puolella. Hotelli rakennettiin vuonna 1889. Lähellä sijaitsi myös Lappeenrannan kylpylä ja kasino, joten kylpylävieraita liikkui myös alueella. Kylpylöiden läheisyyteen rakennettiin vesimyymlöitä terveysveden myymiseksi, näin myös Lappeenrannassa. Lappeenrannan kylpylässä käytettiin hoitoihin sisäisesti sekä ulkoisesti Pikkalan lähteen radioaktiivista terveysvettä. Kauppias Ruotzi oli jo ennen Anttosta hakenut lupaa rakennuttaa vesimyymlän kasinon viereiseen puistoon, Rantapuistoon.

**— Kioskin eli huvimajan aito-
nee kauppias C. Alfr. Ruotzi rakentaa
kylpylaitospuistoon tšäkki. Tässä on
aitomus tarjoella yleisölle virvoitusjuo-
mia, tupakkia namuksia y. m.**

Lappeenrannan Uutiset, 13.5.1887

Kioskin rakentamisen aikaan myös muissa kaupungeissa rakennettiin vesimyymlöitä ajoittaisen huonon vedenlaadun vuoksi, pulloveden myynnin lisääntyessä. Myös satama-alueiden virkistyskäyttö lisääntyi vapaa-ajan matkailun kasvaessa. Tästä syystä myös Lappeenrannan sataman elämä vilkastui ja markkinatkin siirtyivät Raatihuoneelta alas satamaan vuonna 1890. Rautatie toi myös lisää matkailijoita kaupunkiin ja Lappeenrantaan perustettu varuskunta lisäsi mahdollisten vesimyymlän asiakkaiden määrää. Kauppakadun varteen oli sijoittunut useita muitakin kauppiaita, joten asiakkaita vesimyymlällekin varmasti riitti.

”Vesimyymlä ranta puistossa on myös ja awattu yleisön käytettäväksi; tarpeellinenhan tuollainen onkin, etenkin näin kuiwina ja lämpösinä päiwinä kuin nytkin on ollut.”

Lappeenrannan Uutiset, 22.6.1888

Lappeenrannan uutisissa kerrottiin nuohoojamestarin vesimymälän joutumisesta rikollisen toiminnan kohteeksi jo rakennusvuotta seuraavana vuonna:

Keskiviikkona Toukokuun 30 p:nä.

LAPPEENRANNAN UUTISET.

— **Tarhan tutkimuksen alaiseksi** nähty puistossa sijaitseva hra Anttosen vesimymälä joutuneen. Niinpä murtautui toista sunnuntaita vasten yöllä joku pojan mekara särkemällä ikkunan mainittuun myymälään, wieden saaliikseen papyrossia ja leivoksia noin 3 markan arvoista. Luultavasti ateria oli maukas, koska saman tempun uudisti taas viime sunnuntaita vasten, mutta tällä kertaa huomomalla

onnella, sillä saalis oli vaan pari punttia papyrossia. Tähän tuo „urheilija“ ei kunninkaan ole tyytynyt, vaan kävipä eilenkin keskipäivällä tällä kertaa aukaisten oven väärällä avaimella, wieden mennessään leivoksia ja kolme pulloa limunaattia. Rohkea on woro, kukahen lieneekin, mutta ajanpitkään hän kait toiwottavasti tulee siihen paikkaan, jossa ei suinkaan namusia tarjota. Palkinto on luvattu sille, joka warfaan kiinni saapi.

Lappeenrannan Uutiset, 30.5.1894

Murtautujan henkilöllisyys selvisi pian:

— **Vesimymälästä** worastelijan on nyt poliisi saanut käsiinsä. Eräs Siis-toisen poika oli kerran nähnyt kuinka wangingwartija Wiron noin 14 vuoden vanha poika oli ollut myymälän ikkunalla ryömyillään. Ettei hän oikealla asialla ollut, on luonnollista ja palkansa kait nyt jaanee mafeanleivänjuhlastaan.

Lappeenrannan Uutiset, 9.6.1894

Nuohoojamestarin rouva Anna Maria Anttonen o.s. Heikkinen kuoli 13.10.1914 reilun 72-vuoden ikäisenä, miehensä kuoltua jo aiemmin. Parilla on mahdollisesti ollut kaksi poikaa, joista toinen on ollut tarkka-ampuja. Lappeenrannan museoiden arkistosta löytyy kuvia pojista ja Anttosen rouvasta 1890-luvun loppuvuosilta viipurilaisen Indurskyn kuvaamana. Muutoin perheestä löytyi heikosti tietoa.

Kioskirakennuksen alkuperäisyys

Kaupungin arkistosta löytyi ristiriitaista tietoa Vanhan puiston kioskin rakennusvuodesta. Kaupungin omistamista kiinteistöistä tehdyissä inventointilistoissa vuodelta 1942 ja 1946 Vanhan puiston kioskin rakennusvuodeksi mainitaan 1915, eli vuosi Anna Anttosen kuoleman jälkeen. Etelä-Saimaasta löytyi myös uutinen, missä rouva Horppu haluaa rakentaa vesimyymän Esplanadinkadun ja Kauppakadun risteykseen.

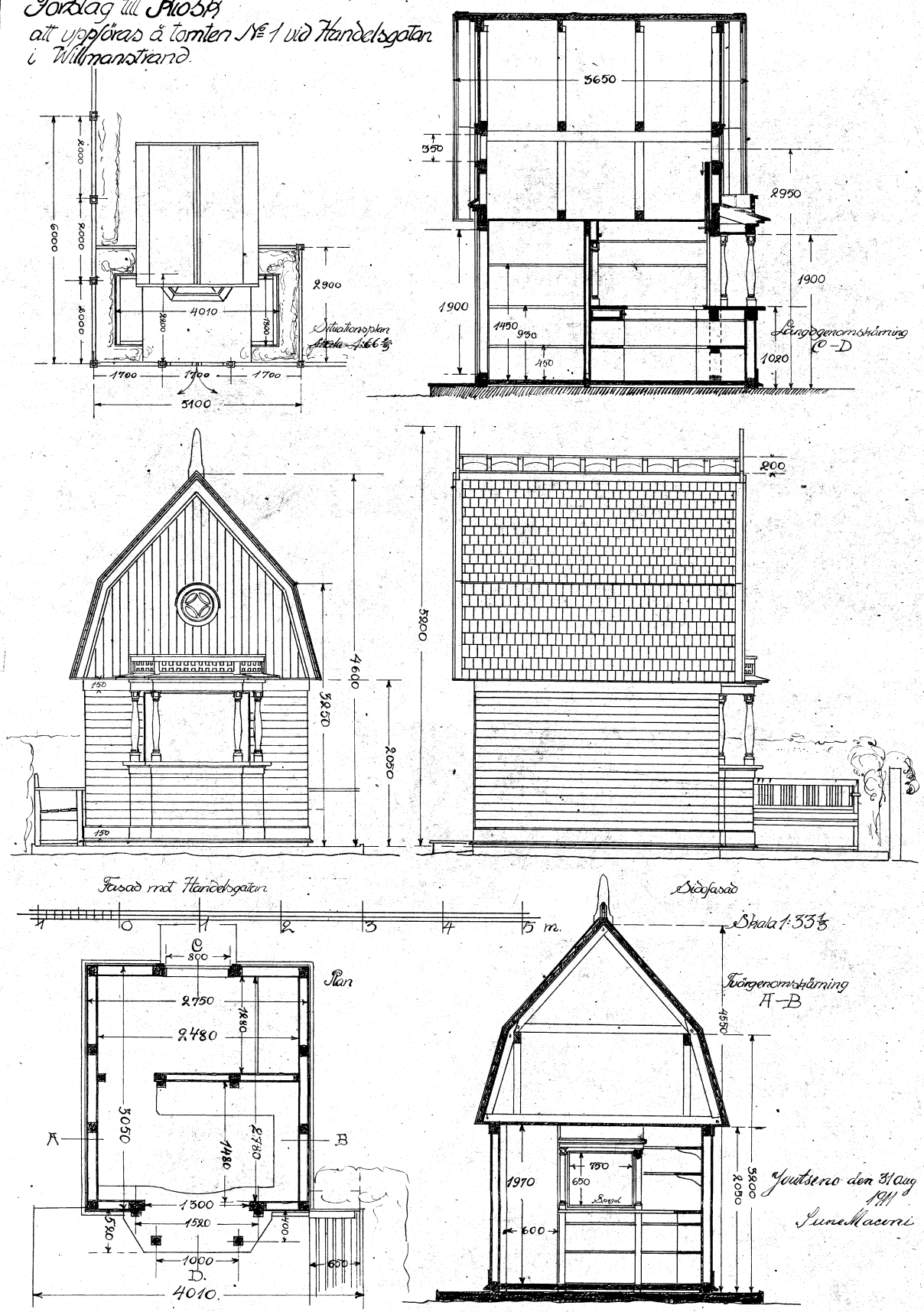
Ompelija Ida Horppo oli pyytänyt lupaa kaupungin vanhaan puistoon Esplanaadin ja Kauppakadun kulmaan rakennuttaa kymmentä myymälää. Rahatoimikamari päätti vuokrata maan hänelle myymäläalueen 100 markan vuotuista vuokraa vastaan 5 vuoden ajaksi ehdolla, että hän toimittaa rahatoimikamarille myymälän piirustukset ja rahatoimikamari ne hyväksyy. Jos kaupunki ei ennen mainittua määrääntä umpeentulusta tarvitse määrättyä paikkaa, velvoitetaan hänet muuttamaan pois, jossa tapauksessa kaupunki korvaa rakennuksen.

Etelä-Saimaa, 27.3.1915

Kioski on voitu siis purkaa tai se on saattanut muutoin tuhoutua Anna Anttosen kuoleman jälkeen ja on mahdollisesti rakennettu uudelleen samalle paikalle. Lappeenrannan kaupungin arkistosta löytyi yhden kioskin piirustukset vuodelta 1911, Lappeenrannan kaupungin tontille numero 1, Kauppakadulle. Piirustukset on piirtänyt arkkitehti Sune Maconi Joutsenossa, missä perheellä oli kesähuvi. Piirustusten mukaista kioskia ei tosin ole puistossa tietävästi koskaan ollut, tai jos on, kioski on tuhoutunut melko varhaisessa vaiheessa tai siitä ei ole säilynyt kuvia.

Nuohoojamestarin omistama kioski on ollut olemassa ainakin 1894 löytyneen kioskimurto-uutisen perusteella. Onko Anttosten kioski purettu ja rakennettu uudelleen samalle paikalle, vai onko alkuperäistä rakennusta uudistettu hieman erilaiseksi, sitä eivät arkistolähteet tienneet kertoa. Myöskin tieto vesimyymän omistajan vaihtumisesta on hämärän peitossa.

Förslag till Kiosk
att uppföras på tomten № 1 vid Handelsgatan
i Willmanstrand.

Sune Maconin kioskipiirustukset, 1911. Lappeenrannan kaupunginarkisto.

Kioskirakennuksen ulkomuoto on museon postikortin kuvaa (s.7) uudempiin valokuviin verrattaessa hieman erilainen. Kioskissa ei ole perustuksia, joten kioskia on voitu siirtää jossain vaiheessa ja rakennusvuoden osoittamaa kylttiä kioskin katolla ei näy kuvissa ennen 1980-lukua. Kenen toimesta kyltti on katolla kiinnitetty, tätäkään tietoa ei löytynyt.

Vanhan puiston kioskia sekä muutamaa muuta kioskia on vuokrannut nuohoojamestarin rouvan kuoleman jälkeen Lappeenrannan kaupunki vuosittain järjestettävän huutokaupan perusteella jo 1920-luvulta lähtien. Huutokaupasta oli lehdissä useita ilmoituksia.

24.4.1920 on kaupunginarkiston kiinteistöjen vuokrakirjoissa kioskia koskien seuraava merkintä: *Juho Hongisto Vesimyymlä vanhassa puistossa. Maistraatti 24/5 1893 899 antoi luvan myymälän rakentamiseen.*

Tämän enempää tietoa ei Hongiston rakennusprojektista löytynyt.

Etelä-Saimaa 28.4.1928 no 48

Myymäläkioskien huutokauppa pidettiin rahatoimikamarissa keskiviikkona.

Seuraavat korkeimmat tarjoukset tehtiin:

Vanhan puiston kioskista 6725 mk nti Horppu ja 6700 mk rva Kirsi.

Myös kioskien aukioloajoista on ollut lehdissä jo tuohon aikaan keskustelua.

Kaupungin kioskit.

Kun kaupunkiin on viime aikoina ilmestynyt suhteettoman paljon kioskeja, joista on ollut monenlaista haittaa, on rahatoimikamari kiinnittänyt huomiota asiaan ja päättänyt rajoittaa kioskikauppaa määräämällä yksityisten kioskien aukioloajan samaksi kuin kauppaliikkeiden. Rahatoimikamari ehdotti seuraavat aukioloajat:

Kaupungin vuokrattaville kioskeille huhtikuun 15 päivän ja lokakuun 15 päivän välisenä aikana klo 8—22 ja muun vuoden aikana klo 8—21.

Yksityisten tonteilla oleville kioskeille arkipäivisin klo 8—18, paitsi lauantaisin ja juhla-aattoina klo 8—17.

Sunnuntaisin ja juhlapäivinä saa kauppaa harjoittaa vain kaupungin vuokraamissa kioskeissa.

Uusi määräys kioskien aukioloajasta ehdotetaan voimaantuvaksi kuluvan vuoden lokakuun 1 päivänä.

Valtuusto hyväksyi ehdotuksen kiireellisenä.

Kioskien aukiolo Lappeenrannassa.

Maaherralle tehty valitus hyljätty.

Lappeenrannan kaupungin kaupunginvaltuusto on päätöksellään viime kesäkuun 20 p:ltä vahvistaessaan rahatoimikamarin esityksestä t.k. 1 p:stä noudatettaviksi tulevat määräykset kioskien aukioloajoista, samalla kuin kaupungin vuokraamien kioskien aukioloaika huhtikuun 15 päivän ja lokakuun 15 päivän välisenä aikana määrättiin klo 8:sta 22:teen ja muuna vuoden aikana klo 8—21, määrännyt, että yksityisten henkilöiden tonteilla olevat kioskit saivat olla avoinna arkipäivisin kello 8—18 paitsi lauantaisin klo 8—17 ja että sunnuntaisin ja juhlapäivinä saatiin kauppaa harjoittaa ainoastaan kaupungin vuokraamissa kioskeissa.

Tyytymättömänä tähän kaupunginvaltuuston päätökseen ovat kioskienomistajat E. Balthasar, M. Mononen, Elin Junell, Dagmar Tuovi-

nen, Emilia Eriksson ja Helena Tuuva sekä Saimaan Kauppa Oy., jotka Lappeenrannan kaupungissa harjoittavat kioskikauppaa yksityisten henkilöiden maalla olevissa kioskeissa, siitä valittaneet Viipurin läänin maaherralle ja valituskirjassaan vaatineet että, koskei kaupunginvaltuustolla ollut oikeutta määrätä yksityisten maalla olevien kioskien aukioloaikaa lyhemmäksi kuin kaupungin maalla olevien kioskienkaan, kaupunginvaltuuston päätös siten muutettaisiin, että kaikkien kioskien aukioloaika määrättäisiin samaksi.

Tiistaina antoi maaherra päätöksensä asiassa. Koska kaupunginvaltuustolla Kauppa-, konttori- ja varastoliikkeiden työoloista 24 päivänä lokakuuta 1919 annetun lain 2 pyk. 4 momentin nojalla, kuten se on 29 päivänä toukokuuta 1922 annetussa laissa, on oikeus antaa määräyksiä kioskien myyntiajasta ja siis myöskin määrätä ne eri aikoina suljettaviksi, on maaherra hyljännyt valituksen ja velvoittanut E.

Etelä-Saimaa, 22.6.1929

Etelä-Saimaa, 31.10.1929

Kioskin vuokraustoiminta ja vuokralaiset

Kioskin omistaa vielä tänä päivänäkin Lappeenrannan kaupunki ja vuokraustoimintaa harjoittaa kaupungin tilakeskus. Kioskia ovat vuokranneet yksityishenkilöt sekä paikalliset yhdistykset sekä urheiluseurat.

Kioskin vuokraajista löytyi tietoa kaupungin arkistosta, kaupungin tilakeskukselta sekä yksityishenkilöiltä Facebookin asukasryhmistä ja kyselyn perusteella. Kursiivilla kirjoitetut lainaukset ovat nimettöminä ja luvan kanssa ylöskirjattuja näistä muistoista.

1893 Nuohoojamestarin rouva Anna Maria Anttonen ja Juhana Anttonen

1920-luvulla yksityisiä vuokraajia

mm. Juho Hongisto ja rva Kirsi tai neiti Horppu

1929 Ida ja Emil Porali

”Wanhan puiston kioskista korkeimman tarjouksen 8,465 mk., rva Ida Porali.”

Etelä-Savo, 13.4.1929

*”Äiti -vainaa oli myyjänä joskus 1930 -luvulla. Taisi siskonsa silloin omistaa ko. kioskin.
(jos muistan oikein tarinan)”*

Kioski on päässyt Lappeenrannassa 1939 kuvattuun Suomi-Filmi -elokuvaankin nimeltä *Punahousut*, jonka on ohjannut Ilmari Unho. Kioski on tapahtumapaikkana elokuvassa jopa neljä kertaa. Elokuvan kuvaamisen aikaan kioski on ollut samannäköinen ja lähes samalla paikalla kuin nykyisin. Näyttäisi siltä, että kioski on sijainnut hieman lähempänä teiden risteystä lounaan suuntaan ja kioskin edessä on ollut pieni piha ja kioskin ohi on kulkenut hiekkakäytävä.

Punahousut (1939) oli ensimmäinen Ilmari Unhon (1906-1961) ohjaama elokuva. Elokuva perustui Valfrid Ahosen näytelmään *Rakuunat tulivat* (1934), jonka kuunnelmasovituksen Yleisradio esitti 21.4.1939. Näytelmä tapahtuu ”pikkukaupungissa nykyaikana” ja siinä

Pusupuiston kioskista tapahtumapaikkana Punahousut -elokuvassa 1939. KAVI.

on kolme näytöstä, joista ensimmäinen on sijoitettu pikkukaupungin puistoon, toinen kauppaneuvoksen kotiin ja kolmas kauppaneuvoksen kesähuvilaan. *Punahousujen* ulkokuvat otettiin Lappeenrannassa heinäkuussa 1939 - ulkokuvausvaihe kesti kolme viikkoa. Kuvaajana oli ranskalainen Charlie Bauer, ”Ranskan Kalle”. Alkujaksossa avusti Ratsuväkiprikaati soittokuntineen.

Punahousujen ensiesitys oli 11 päivää ennen talvisodan syttymistä, samanaikaisesti kymmenessä eri kaupungissa. Yleisömenestys oli talvisodasta huolimatta vuoden parhaita. Ahosen näytelmän kantaesitys tapahtui vasta lokakuussa 1943 Oulun Näyttämöllä.

1940-luku

”Minä kävin tästä ”Pusupuiston kioskista” ostamassa -40 luvun alkupuoella isoisälleni Hesarin ja Sosiaalidemokraatin sunnuntainumerot. Palkaksi sain ostaa (valuutan kurssia en muista) 12 kpl toffee-karkkeja - 6 vaaleata ja 6 tummaa, ja ne käärittiin paperitötteröön. Toffeet olivat hyviä!”

*“Tuossa kioskissa oli ihan omanlaisena tuoksu, puhumattakaan tunnelmasta. Ajoit-
tuihan minun käynnit sota- ja pulavuosiin! Kuitenkin sellaiseenkin aikaan, jolloin oli
toffeita, tummia ja vaaleita.ehkä niistä kirposikin se muistamani erikoinen tuoksu.
En muista, että muita karkkeja olisi edes ollutkaan.”*

1950-luku

*“50-luvulla käytiin ostamassa nallekarkkeja tuosta kioskista.
Vallikadulla asuessani se oli sopivan lähellä.”*

Chymoksen tuotekuvia Etelä-Karjalan museon kokoelmista.

“Nostalginen on tuo kaunis kioski. Joskus harvoin kun sai karkkirahaa niin kioskille suunnistettiin. Asuimme Liisankadun ja Taipalsaarentien kulmassa -50-luvulla. Vaikka alakerrassa oli meijerin kauppa niin kioskille oli silti kiva poiketa.”

“Lapsena käytiin ostamassa nekkuja, jos vaan saatiin kotoa rahaa, olivat maailman parhaita herkkua!!”

“Vieressä oli kesäisin pieni jäätelökioski ja tötterö maksoi 30 penniä. Kallista herkkua!”

1960-luku: Kirsti Markkanen **”Markkasen mamma”**

Kioski 1960-70-luvun taitteessa.

Kuva: Matti Juhani Väkevä.

”Olin vuonna 1961 myymäläapulaisena Saimaan Herkun Kimpisenkadun myymälässä. Olin silloin 17-vuotias. Pusupuiston kioskin omistaja oli melko iäkäs ja kysyi Saimaan Herkun omistajalta josko hänen työntekijöistään löytyisi halukkaita avuksi iltavuoroon. Olin heti valmis auttamaan ja niinpä työskentelin ensin koko päivän viiteen saakka Saimaan Herkussa ja sen jälkeen kymmeneen saakka Pusupuiston kioskissa.

Kioskissa myytiin makeisia ja lehtiä (lähinnä aikakauslehtiä). Tuotteet ripustettiin naruille pyykkipojilla roikkumaan ikkunan taakse. Kovin suurta valikoimaa ei pieneen tilaan mahtunut. Kymmeneltä kioski sulkeutui. Kioskin puiset luukut suljettiin ja kassa piti vielä sen jälkeen viedä kioskin omistajalle Ainonkadulle (talossa oli ruokatavarakauppa alakerrassa). Usein sulkemisajan lähestyessä alkoi kioskin luo kerääntyä nuoria miehiä, ja pelkäsin että he aikovat ryöstää kassan. Miehet eivät lähteneet koskaan seuraamaan, mutta nuorta naista pelotti silti. Päivät kävivät kuitenkin liian pitkiksi kahta työtä tekemällä ja niinpä Pusupuiston kioskin pestini jäi lyhytaikaiseksi. Pusupuiston kioski jäi mieleen tärkeäksi jutuksi.”

”Sen kioskin edessä seisottiin Sepon kanssa eka kerta..ostin jotain, en muista mitä. Siitä se alkoi..16.10.2019 tulee 54 v...yhdessä ollaan vielä ja hyvä olla..”

”Tiedon murusia; oli meidän ainoa lähikioski ja sinnepä upposi kaikki pikkurahat jota kasaan saimme. Asuimme 59 - 64 Ainonkatu kahdessa... Ensin Lindholmin kauppaan Patrian vastapäätä kärryllinen sanomalehtiä sidottuna siististi, Heikki oli aika tarkka siitä, muttei kuitenkaan huomannut jos paketin keskimmäiset lehdet oli hieman kostutettu jotta tulis vähäsen painoa lisää... Sitten kun sai rahat kouraan, muistaakseni 3 penniä kilolta niin Pusupuiston kioskista Teräsmieslehti, pennin nallekarkkeja. Vaihtoehtona tais olla myös MAUMAU lakritsi, Uudet aseet purkka sitten joku Inkkari lakritsi... viiden pennin tikkari jne..”

”Sanottiin Markkasen mamman kipsaksi tuota silloin 60-luvulla. Samalla mammalla oli toinen hiukan isompi kioski satamassa Torikadun kulmassa. Lemppariostoksiani oli mm. Mau-Maut, mutteritikkarit, Siesta-patukat, nallekarkit ja sitten vähän myöhemmässä vaiheessa pikkuBoston ja pikkuTime. Kioskissa on myyty makeisia, savukkeita, kahvia ja pullaa”

”Maumaut ja mutteritikkarit oli hyviä, nam”

”Mun ex-muijakin oli kesätöissä joskus 60-70 taitteessa, parraitten oli jääny mieleen, kun Horttokaalat oli Patriassa esiintymässä ja kävivät kioskillä asioimassa, muistan kun kertoi!”

”Miun isosisko oli kouluaikana iltasin ja kai viikon loppusinkin töissä tossa kioskissa, oli pitäjänä joku Markkanen..hänel oli sataman puolel joku toinenkin kioski ja saipan peleissä kioskitoiminta....sisko sai sanoa repliikin elokuvaan käpy selän alla, joku osti kioskista jotain, hän sanoi hinnan, markka kaksyt viis...en muista kumpi kioski oli kyseessä... sisko asuu nyt englannissa... mut mikä oli vuosi...ehkä -64-65-66-67...”

*Savukerasioita
Etelä-Karjalan
museon kokoelmista.*

1970-80-luvulla LUM eli Lappeenrannan urheilumiehet, isäntänä Matti Kantola

” V. 77 tai 78 kesän ajan kioskia pyöritti paikallinen urheiluseura LUM, se oli miun ensimmäinen oikea kesätyöpaikka muutaman kuukauden. Myynnissä oli karkkia, jäätelöä ja lehtiä. Pikku kioskissa ei tietenkään mitään sosiaalitiloja ollut ja kun piti päästä vessaan laitettiin lappu luukulle ja kipitettiin tien yli Patriaan.”

”Mie oon ollu tossa kioskissa myyjänä 80-luvulla. Mie möin siellä kaikenmaailman matkamuistoja, karkkia ja juomisia. Välillä jouduin englantia vääntämään ja viittomalla loput. Ei tainnu kukaan hermostua sentää. Miulla ei kyl paljon muuta lisättävää tohon kioskiin. Ahdas se oli ja hikiki tuppas puskee, mut kivaa oli silti”

*Kioski 1970-luvulla.
Kuva: Matti Juhani Väkevää.*

Kuva: Aarne A. Mikonsaari, 1980.

Kioski 1980-luvulla. Kuva: Mirja Pylkkö.

”Peruskouluikäisenä olin kioskissa töissä, kioski oli LUMin käytössä. Muistan, että kioskissa oli myynnissä tupakkaa, mitä en myynyt alaikäisille, itsekin olin alaikäinen. Vessassa käytiin hotelli Patriassa.”

”Ostin tästä kioskista elämäni ensimmäisen ”Suosikki”lehden. Maksoi 14 markkaa. Miulle se oli paljon rahaa... ja ne IHANAT pennin nallekarkit... vieläkin se hyvä maku suussa, ei ole saanut yhtä hyviä vuosikymmeneen..”

1988-1989 Mirja Pylkkö

”Ensimmäinen duunipaikka 80-luvulla. Sain ensimmäisen pusun, möin kahvia ja pullaa. Joku taipalsaarelainen omistaja.”

1989-1995 Ratsuväen tuki ry.

Uudenmaan rakuunapataljoonaa oltiin siirtämässä Mikkeliin. Siirtohankkeiden myötä perustettiin Ratsuväen Tuki ry -niminen yhdistys. Yhdistyksen perustajina toimivat Ratsumieskilta ja Rakuunakilta eli ratsumiehissä ja rakuunoissa palvelleiden kiltajärjestöt. Toimintana oli muun muassa vuoden 1922 ratsuväkiunivormuihin puettujen ratsastajien kiertely Lappeenrannassa kesäkaudella sekä varuskuntasoitto-kunnan ohella ratsuväen reservin soittokunnan esiintyminen puistokonserteissa. Yhdistys myös järjesti kansalaisjuhlan Suomen rakuunarykmentin perustamisen 100-vuotisjuhlan kunniaksi 17.4.1989.

Yhdistyksen toimesta avattiin myös kesäisin toimiva Ratsuväen kiosk. Rakuunoiden siirtohankkeen aikana lahjoitti vielä Suomen yhdyspankki kaupungille kuvanveistäjä Pentti Papinahon tekemän rakuunapatsaan, joka sijoitettiin linnoitukseen johtavan tien varteen, lähelle kioskia.

Rakuunapatsaan paljastustilaisuus Pusupuistossa 31.8.1988. Kuva: Elina Vuori.

Ratsuväen kiosk 1980-90-luvun taitteessa. Kuva: Eira Räisänen.

Ratsuväen kioskissa oli myytävänä ratsuväkeen ja Lappeenrantaan liittyviä matkamuisia sekä virvokkeita. Kuva: Vesa Mikkonen, 1992.

“Kioskin vuokraaja oli Ratsuväen Tuki ry, jonka puheenjohtaja oli edesmennyt Basaarin omistaja Eero Räihä. ”Käytännön työt” teki Eeron oikea käsi, eli monessa mukana ollut, myös edesmennyt majuri evp Ari Koponen, joka nähtiin usein roudaamassa tavaroita kioskiin. Ari on jopa saattanut olla myymässä, jos ei ollut sattunut saamaan myyjää paikalle. Ratsuväen Tuki ry oli kesällä ja syksyllä 1989 keräämässä nimiä adressiin, kun Uudenmaan Rakuunapataljoonaa oltiin siirtämässä vuoden 1990 alusta alkaen Mikkeliin.”

”Olin kioskissa töissä, kun Ratsuväen Tuki piti kioskia. Työasuna oli luurankotakista ideoitu liivi ja punainen hame. Miehillä taisi olla housut. Paita oli oma. Myynnissä oli kahvia ja pullaa, tikku- ja tuuttijäätelöä, ehkä karkkia. Matkamuistojakin myytiin, mm. kynsileikkureita, aiheina oli Suomi ja ratsuväki. Myynnissä oli myös t-paitoja, joiden rinnassa oli rakuunamerkki. Myynnissä oli myös postikortteja ja muuta ratsuväki aiheista tavaraa, esim. lauluvihko. Myös Lappeenrannan opaskarttoja jaettiin.”

“Kävin viimeex tuos ostoksil 80-luvun lopulla ja silloin partisen Lalli oli siin myymässä, liittyy jotenkin rakuunoihin.”

Kuvat: Vesa Kattelus, 1989-1992.

”Mummoni, Hilikka Myllylä on ollut siellä myymässä yhden kesän myi jonkui yhdistyksen kautta kahvia ja pullaa. Vuosi taisi olla 1990 tai jotain sinne päin. Mummoni kuoli jo vuonna 1993, joten tarkempia tietoja ei nyt saada.”

Kuva: Timo Hautala, 1992.

”Hatara muistikuva on kyseisestä kioskista jostain -90 luvulta, sammuin siihen viereen. Herätessä olin yltäpäältä märkä ku sato vettä.”

1994 Päivi Laukkanen

”Pusupuiston kioskki oli meillä kesän 1994, samana vuonna kun me tapasimme mieheni kanssa ja menimme naimisiin. Meidän kahdenkymmenenviiden vuoden avioliitto, mikä jatkuu edelleenkin, alkoi Pusupuiston kioskista. Minulle se oli vain kesä-duuni-blues, mikä ei juurikaan ollut mikään kovin hyvä bisnes. Ai niin, yksi juttu jäi minullakin mieleen! Pusupuiston kioskilli oli oma postileima ja minäkin leimasin sinne jätetyt kortit Pusupuiston kioskin ”omalla leimasimella”. Se oli erikoista.”

”Muistan olleeni 90-luvulla kioskissa mummon mukana, joka oli siellä kesätöissä. Kioskista myytiin silloin jäätelöä.”

1995 Martti ja Ritva Hirvonen.

1996 kaupunki kehotti kohentamaan Ratsumestarin kioskin tilaa maalaamalla ja siistimällä ulkolaudoitusta

“90-luvulla saimme kaupunginosayhdistyksen (Ydin) puitteissa remontoida tuota kioskia. Katon kunnosti nuohoojamestari Reima Väättänen. Pintaa hellittiin pieteetillä ja maalattiin seinät ja katto. Arkistosta Linnoituksesta kaivoimme tietoa. Löysimme ”Vesikioskin” paperit ja anomukset maistraatille. Kesähän tuossa vapaaehtoisvoimin kului. Tarvikkeet saimme kyllä kaupungilta. Oli ilo perehtyä kioskin historiaan. Kynnethän siinä tosi tarkkaan kuluivat olemattomiin, sen verran eli satoja ja satoja ”klemmareita” poistimme. Tarkoitukseni oli myös pitää siinä joskus toimintaa, mutta virkani takia ei silloin onnistunut.” Maire Kousa

2001-2010 Myöväen sivistysyhdistys eli Mysy

2011 Lappeenrannan seudun työnhakijat ry (Marja Pylkkö)

2012 ei ole ollut vuokralaista

2013-2017 Wildnation ay (Juha Härkönen)

2014 Wildnation ay, Pusukioski – Maailman pienin vaatekauppa

2014 kioskin vuokrasi yritys nimeltä Wildnation ay. Yrityksen toimialana oli opastoiminta, tilaisuuksien juonnot, Maailman Pienin Vaatekauppa (myyntituotteita: matkamuistot, eteläkarjalainen käsityö, asuja maailmalta (mm. Armani, D&G, Versace, Valentino, Rossellini, Paul Frank, Diesel, Levis) sekä ohjelmatoimisto. Yrityksen omistaja oli Juha Härkönen.

Vaatekaupan toiminnan aikana, eli vuodesta 2013 alkaen kioskin nimi on ollut Pusukioski. Markkinointi tapahtui pääasiassa oman yhteisöpalvelu Facebookin sivuston kautta. Kioski on ollut avoinna matkailun sesonkiaikaan toukokuun alusta syyskuun alkuun, jonka jälkeen tuotteiden myynti siirtyi verkkosivuille. Kioski oli avoinna myös asiakkaan pyynnöstä puhelintilauksella.

AVATTU

MAAILMAN PIENIN VAATEKAUPPA

*Juha Härkönen
esittelemässä
tuotetta asiakkaalle
maailman pienim-
mässä vaatekaupassa.
Kuvat: Jaana Kiero,
2014.*

Internetistä löytyy lukuisia lehtiartikkeleita Pusupuiston kioskista ja ”Maailman pienimmästä vaateliikkeestä” maanlaajuisesti ja olipa kioskia päässyt myös MTV3:n uutisiin toukokuussa 2014. Kioskista kirjoitettiin myös erilaisiin blogeihin valokuvien kera.

2014 kioskin vuokrannut Juha Härkönen oli saanut idean liiketoiminnasta hankkiessaan konkurssiin menneen vaateliikkeen varaston haltuunsa ja miettiessään vaatteille myyntipistettä. Mikään muu toimitila kaupungissa ei ollut tullut hänelle mieleenkään, joten Pusupuistossa sijaitsevan kioskin uinuvan toiminnan herättely oli hänelle tärkeää. Härköstä harmitti, että kioskia oli niin harvoin auki.

Rakennus oli Härkösellä ennestään tuttu, hänen toimiessaan kioskin lähellä sijaitsevassa kesäteatterissa Lappeenrannan Linnoituksessa. Pusupuiston kioskin toiminnassa hän oli ollut jo aiemmin mukana Mysy ry:n (Myöväen sivistysyhdistys) ollessa vuokraajana kymmenisen vuotta aikaisemmin.

Kioskin nimeksi tuli Härkösen isännöinnin aikana ”Pusukioski” ja sitä markkinoitiin maailman pienimpänä vaatekauppana. Kioskissa myytiin italialaisia merkkituotteita, vaatteita, kenkiä ja laukkuja. Kioskissa myytiin lisäksi myös paikallisten toimijoitten koruja, villasukkia, postikortteja sekä magneetteja. Myynnissä oli myös lappeenrantalaisen ”Hito hyvä” -brändin tuotteet. Tuotemerkillä myytiin mm. Lappeenranta–aiheisia t-paitoja, siirtokuvia, mukeja, kasseja ja sinappia. Teksteinä t-paidoissa oli mm. Lappeenrannan kaupunginosat. Vaateliikkeen viereen perustettiin jäätelökioski, jotta tuotevalikoima olisi laajempi.

Vuonna 2014 paikallinen musiikkifestivaali ”Rakuunarock” valitsi kioskin lippujensa ennakkomyyjäksi. Muita lippuja kioskissa ei ole nykyisen toiminnan aikana myyty, koska matkailutoimisto piti lipun myynnistä koituvia kuluja liian suurina ja kesäteatterin lippuja myydään valtakunnallisen Lippupalvelun kautta sekä kesäteatterin oman myyntipisteen kautta. Härkösen mielestä kioski olisi ollut kuitenkin ihanteellinen matkailutoimiston sekä kesäteatterin lipunmyyntipiste sijaintinsa vuoksi. Hänen käsityksensä mukaan esimerkiksi risteilyliput eivät myy niin hyvin kaupungin keskustassa, kuin myisivät sataman tuntumassa.

Kioskin asiakaskunta oli hyvin kirjavaa, ulkomaalaisista turisteista paikallisiin asukkaisiin. Härkösen ennakkokäsitys venäläisistä merkkivaatteitten ostajina osoittautui vääräksi - venäläiset yhdistävät kopista ostettavat tuotteet käytetyiksi, millä on hämärä alkuperä. Heidän oli vaikea uskoa, että kioskissa myytävät vaatteet olivat käyttämättömiä, laadukkaita merkkituotteita. Vaatteita kioskista ostaneet asiakkaat olivatkin enimmäkseen suomalaisia.

Kuva: Jaana Kiero, 2014.

*Kioskin seinästä löytyy kaupunkijunan aikataulu ja se on yksi kaupunkijunan pysäkeistä.
Kuva: Jaana Kiero, 2014.*

Kesällä 2017 Härkönen toimi jälleen kioskin vuokraajana. Kioskissa myytiin paikallisesti valmistettuja, modernista Lappeenrannasta ja lappeenrantalaisesta identiteetistä ideansa saavan Hito hyvä -brändin ja paikallisen kahvipaahtimo Lehmus Roasterin tuotteita sekä paikallisten käsityöläisten tuotteita. Vuonna 2018 kioskissa ei ollut toimintaa.

2020 Lehmus Roasteryn kahvikioskina

Koronaviruksen jyllätessä kesänä 2020, kun kahvilat saivat avata ovensa rajoitusten jälkeen, avasi kahvipaahtimo Lehmus Roastery Pusukioskissa kahvikioskin heinäkuun ajaksi. Kioskissa oli myynnissä paahtimon omaa Pusupuisto –nimistä kahvia Pusupuistomukeista tarjoiltuna ja banaanikakkua, jota kuljetettiin aamuisin sähköpyörällä Satamatien kahvilasta kioskille. Kioskista sai ostaa myös Pusupuisto -kahvipaketteja kotiin. Kioskiin saatiin työllistettyä kaupungin antamalla kesätyösetelillä yksi työntekijä. Lehmus Roastery alivuokrasi kioskin viereistä jäätelökioskia pitävältä Juha Härköselä.

Kuva: Arttu Muukkonen, 2020.

Topuksi

Lappeenrannassa on purettu paljon vanhoja rakennuksia huonokuntoisina tai sopimattomina nykytarpeisiin. Pusupuiston kioskin kohdalla aktiivisen toiminnan ja perinteisistä kioskituotteista poikkeavan tuotevalikoiman avulla on vanha rakennus saatu säilytettyä alkuperäisessä asussaan ja todennäköisesti alkuperäisellä paikallaan. Kioski on ollut näytävästi esillä eri tiedotusvälineissä, joten tietoisuus vanhasta kioskista on kiirinyt kauas maailmalle. Paikallisilla asukkailla on runsaasti nostalgisia muistoja puistosta sekä sen kioskista ja ylipäättään perinteisestä kioskitoiminnasta ja -tuotteista, joista tulee lapsuus ja nuoruus mieleen.

Jos kioski kaikesta huolimatta tulevaisuudessa purettaisiin, jää sen historia kuitenkin elämään muistojen ja kuvien myötä. Moni lappeenrantalainen toivoisi sympaattisen Pusupuiston kioskin säilyvän vielä kauan paikallaan ja aktiivisessa toiminnassa.

”Tämä on kyllä Pohjois-Euroopan kaunein kioski ja myös kioskin sijaintipaikka. Ehdottomasti säilytettävä!”

“Hienoa, ei jää kokonaan tyhjilleen, kun Lappeenrannassa on muutoinkin monta tyhjää liiketilaa. Hyvä kun tää avataa uudelleen.”

Kuva: Jaana Kiero, 2014.

Lähteet

Painetut lähteet

Immonen, Olli (1992) *Lappeenrannan varuskuntahistoria*. Lappeenranta

Koskela, Marja & Leppo, Kirta (1994) *Kioskit Helsingissä. Kioskien historiaa ja kioskisuunnitteluun vaikuttavia tekijöitä*. Helsinki: Helsingin kaupungin rakennusvirasto/TSO Julkaisu 5/1994.

Mäkinen, Anne (2003) *Kioski kipari kiska snagari. Helsingin kioskeja 1800- ja 1900-luvulla*. Helsinki: Helsingin kaupunginmuseo.

Puntanen, Pia & Talka Anu (2005) *Linnoitus ja kaupunki. Lappeenrannan historia 1812-1917*. Lappeenranta: Lappeenrannan kaupunki.

Kumpulainen, Jouni (2013) *Lappeenrannan kylpylaitos*. Lappeenranta: Lappeenrannan teknillinen yliopisto

Internet-lähteet

GoSaimaa.com. *Linnoituksen kartta kesä & Linnoituksen kartta talvi*.
<http://www.gosaimaa.com/fi/Palvelut/Esitteet-ja-kartat> (Viitattu 12.5.2014).

Lehtiniemi, Keimo (2013) *Maailman pienin vaatekauppa ällistyyttää Lappeenrannassa*. MTV uutiset, kotimaa www-sivusto.
<http://m.mtv.fi/uutiset/uutiset/kotimaa/2013/05/1754960> (Viitattu 12.5.2014).

Hiekkalinna. *Linnoitus ja satama-alue*.
<http://hiekkalinna.lappeenranta.fi/kartta/kartta.html> (Viitattu 17.7.2014).

Pusukioski. www-sivusto yhteisöpalvelu Facebookissa.
<https://fi-fi.facebook.com/pusukioski> (Viitattu 12.5.2014).

Tahvanainen, Anne (2013) Luova Etelä-Karjala verkosto.
<http://luovaetelakarjala.blogspot.fi/p/luova-etela-karjala-toimijat.html> (Viitattu 12.5.2014).

Siiskonen, Jukka (2012) Willimiehen jäljillä.
<http://willimiehenjaljilla.blogspot.fi/2012/06/pusupuiston-kioski.html> (Viitattu 12.5.2014).

Painamattomat lähteet

Härkönen, Juha, pakolaisohjaaja/yrittäjä, Lappeenranta, haastattelu 18.7.2014.

Lappeenrannan kaupunginarkisto (LKA), Raastuvanoikeuden ja maistraatin arkisto

Lappeenrannan kaupungin tilakeskus

Digitaalinen lehtiarkisto

Kansallinen videoarkisto Kavi

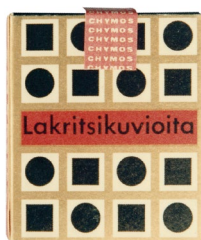
Ratsuväen Tuki ry: Ismo Talka

Suullisia tietoja antaneet

Muistoja kertoivat yksityishenkilöt Lappeenranta–aiheisissa sosiaalisen median

Facebookin asukasryhmissä sekä sähköpostin välityksellä kirjoittajalle

Chymoksen tuotekuvia ja hinnasto Etelä-Karjalan museon kokoelmista.

